

A szarvasi Pepi-kert és a szegedi egyetem kapcsolata

Hogyan akarta Bolza Pál európai hírű kertjét a szegedi egyetemnek adományozni?

A Délmagyarország szeptember 24-i számában Somogyi Károlyné egy szép felvételt közölt Magyarorszag legnagyobb és legszebb, Európa-szerte is jól ismert arborétumáról, a szarvasi Pepi-kertéről. Bolza Pál gróf nagyszerű alkotásáról. A kép alatt rövid ismertetés számolt be arról, hogy évente több tízezer látogatója a szarvasi arborétumot, a 84 holdon elterülő Pepi-kert, ahol a világ minden részéből származó fa- és cserjefajtákat honosítottak meg. Különösen híresek a kert fenyőfái, amelyek közül a legnagyobb a százszentendős kalforniai mamutfenyő. (A német „Deutsche Baumschule” 1957-ben hosszú cikket ismertet az európai hírű kertek.)

A park valóban nagyszerű és impozáns. Megérdemli, hogy a természetkedvelő emberek felkeressék, és megilletődve gyönyörködjenek benne, nemcsak tavasszal és nyáron, de most, az őszi színekben pompázó állapotában is.

A szarvasi Pepi-kertet a múlt század végén gróf Bolza József mintegy 10 holdon kezdeményezte, de tulajdonképpen kifejlesztője unokája, gróf Bolza Pál volt, mint a kert örököse.

Bolza Pál a század elején telepedett le Szarvasra, és a kert mintegy 70 holddal bővítette.

E sorok írója a felszabadulás előtt, 1941-ben, mint a szegedi egyetem növényzeti intézetének és füvészkertjének igazgatója, a tönkrement füvészkert fejlesztése érdekében többször járt Szarvasra és több teherautó rakományt kapott ingyen Bolza Páltól. A füvészkert mostani fenyőállományának darabjai, különösen a gyönyörű mocsárciprusok, mind a szarvasi Pepi-kertből származnak. E közben ismerkedtem meg a teljesen magányosan élő, nyolcvanadik éve felé közelgő gróffal, aki betegeskedett és többször fejezte ki aggodalmát nagyszerű alkotása, a Pepi-kert sorsa felett. (A Pepi nevet ő adta nagybátya emlékére, akit a családban ezen a néven becéztek.)

A gróf megkedvelte a sorok íróját, amire abból is következtetni lehetett, hogy egy alkalommal Misák Jenő főkéntész jelenlétében kijelentette: kertje fennmaradását halála után csak abban az esetben látja biztosított-nak, ha az egész Pepi-kertet a Szegedi Tudományegyetemre hagyományozza, és annak felügyeletével, gondozásával a növényzeti intézet, illetve a sorok íróját bízta meg. Minderről végrendeletileg is így kívánt intézkedni! Mindjárt meg is kért arra, hogy az erre vonatkozó szükséges lépéseket megtegyem. A magam részéről ennek az ajánlatnak igen megörültem, nemcsak a személyem megtiszteltetéséért, de mint a szegedi egyetem egyik tanára, az egyetem érdekében is, hiszen ezzel egyetemünk egy szinte felbecsülhetetlen ingatlant és tudományos létesítmény birtokába jutott volna. Mindez 1945 őszén történt.

Visszajövet Szegedre, lépéseket tettem, hogy az egyetem is hivatalosan állást foglaljon ebben az ügyben. 1946 elején azonban egyetemünk nehéz körülmények között volt. Ezért a gazdasági hivatal akkori vezetője, Gönczi Pál arra hívatkozva, hogy Szarvas messze van Szegedtől, és a kert igazgatása nehézségekbe ütközne stb., stb., nem javasolta az Egyetemi Tanácsnak, hogy még egy új terhet vegyen a vállára. En azonban nem akartam belenyugodni, hogy az egyetem elszalasszon egy ilyen nagyszerű és kedvező ajánlatot, s azt közöltem a gróffal, hogy az ügy elintézése folyamatban van. De mivel a gróf beteg volt, kastélyát is el kellett hagynia, valamint a kerttel kapcsolatban is kellemetlenségei voltak. 1946. március 21-én, az alábbi levelezőlapot írta: Dr. Greguss Pál úrnak, egyetemi ny. r. tanár, a növényzeti intézet vezetője, Szeged, Tudományegyetem. Hosszas betegsémem után valahára, néhány sor írásra képesítve, igen rövid leszek, és egye-

düli kérésem csupán az, hogy Tanár urat ez úton is felkérjem, hogy a Pepi-kert problémáját szíveskedjen az igazgatósággal egyetemben minél előbb kezébe venni és döntésre hozni... A kert üzeme jelenleg pang, a hovatartozás bizonytalan állapota folytán! Érthető, hogy kertemet minél előbb megbízható, szakszerű vezetésben szeretném tudni, mint a felbomlásnak kitenni stb., stb.

Hiába mutattam meg azonban a mai napig is őrzött levelező lapot a gazdasági hivatal akkori vezetőjének, ő nem volt hajlandó véleményét megváltoztatni. Közben Bolza Pál mindinkább betegeskedett, sokat nélkülözött, és csak Misák Jenő, az egykori főkéntész ápolásának köszönhető életbenmaradását, így, mindenképp elhagyatva halt meg az az ember, aki áldozatok árán, önzetlenül, egy nagyszerű természeti kincsét létesített az ország szívében. Aligha érdemelte meg azt a bánásmódot, amibe jutott. Úgy tudom, a jelenlegi vezetőség már kellőképpen méltányolja Bolza Pál érdemeit, s az egykori Pepi-kertben emlékére szobrot fognak felállítani. Ezt feltétlenül megérdemli!

A Pepi-kert gondozását a gróf halála után a szegedi egyetem helvett a Debreceni Gazdasági Akadémia vette át, majd a Budapesti Agrártudományi Egyetem, utána pedig a Mezőgazdasági Kísérleti Állomás, majd a Környezeti Részletgazdálkodási Kísérleti Állomás. Jelenleg mint önálló tudományos intézmény működik.

Igy került kapcsolatba a szarvasi arborétum a szegedi egyetemmel, amelyet egykori tulajdonosa, gróf Bolza Pál végrendeletileg a Szegedi Tudományegyetemnek kívánt adományozni. Ezt a nagyszerű és megtisztelő ajánlatot azonban egyetemünk akkori vezetői, sajnos, visszautasították.

Dr. Greguss Pál nyugalmazott Kossuth-díjas egyetemi tanár

B. J. olvasónk rendszeresen kerékpárral jár a városban. Úgy érzi, hogy helyesen közlekedik, mégis többször előfordult, hogy a gépjárművezetők figyelmeztették helytelen közlekedésére. A legtöbb vita akkor adódott, ha széles úttesten kerékpározott, mert a többsávos úton a belső sávban haladt. Kérése: adjunk tájékoztatást arról, hogyan kell kerékpárral helyesen közlekedni, hogy a balesetet elkerülhesse.

A KRESZ rendelkezéseit a közúti forgalomban résztvevő kerékpárosok is kötelesek betartani, mert maguk és mások testi épségét és vagyoniát nekik is védeni kell. A kerékpározáshoz külön engedélyre nincs szükség, közúton azonban csak az kerékpározhat, akinek abban kellő jártassága van. Az, aki csak tanul, vagy még nem sajátította el kellően a kerékpározás készségeit, közúton nem közlekedhet. Kerékpározni vagy a kerékpárt tolni csak a menetirány szerinti jobb oldalon szabad, az úttest szélétől számított egy méteren belül. Ha két, vagy többforgalmi sávú úttesten halad, akkor is csak a szélső sávban mehet. A kerékpárosoknak egymás mögött kell haladniuk, vagyis egymás mellett beszélgetve haladni szigorúan tilos! Ha pedig kijelölt kerékpárút van akkor csak azon járhatnak.

Tilos járdán kerékpározni, vagy azt ott tolni; a kerékpárosnak más járműbe kapaszkodni; kerékpárral vontatni, ahhoz oldalkocsit, utánfutót vagy állatot kötni. A KRESZ rendelkezései szerint: a kerékpáros, ha balesetet észlel vagy okoz, köteles megállni, és a sérült személynek segítséget nyújtani, azt követően pedig a balesetről a legközelebbi rendőrt értesíteni.

Kerékpározás előtt vagy közben szeszes italt a kerékpárosok nem ihatnak, és kerékpárjukat nem adhatják át olyan személynek, aki szeszes italt fogyasztott.

Kerékpárral, függetlenül attól, hogy az út milyen széles, kizárólag szorosan az úttest szélén szabad haladni. Az egyenes haladási iránytól eltérni, menetirányt változtatni csak akkor szabad, ha a kerékpáros meggyőződött arról, hogy a

Hogyan kell kerékpárral közlekedni?

közlekedés más résztvevőit nem zavarja, illetve nem akadályozza. Igen sok kerékpáros megelégedik arról és hirtelen, minden irányjelzés nélkül a gépjárművek elé kanyarodik, aminek eredménye súlyos baleset vagy halál!

Ha a menetiránytól eltérnek, a kerékpárosoknak karjukkal kell jelezni. A be- és kikanyarodást, valamint a kikerülést, attól függően, hogy ez milyen irányba történik, úgy jelezhetik, hogy kellő időben, jobb vagy bal karjukat vízszintes irányba kinyújtják. Jobbra kis, balra pedig nagy ívben kanyarodhatnak be, de ez természetesen a gyalogosok forgalmát nem akadályozhatja, illetve zavarhatja. A gyalogosok elsőbbségét a kerékpárosoknak is biztosítaniuk kell.

Kerékpárral lakott területen 20, lakott területen kívül pedig 30 kilométeres sebességgel szabad haladni. A kerékpáros az útkereszteződésnél — hacsak ott nincs áthaladási elsőbbségjelző tábla — a jobb keze felől érkező járműveknek köteles áthaladási elsőbbséget biztosítani, a bal keze felől érkezőkkel szemben pedig neki van áthaladási elsőbbsége. Olyan útkereszteződésnél, ahol „Elsőbbségadás kötelező” vagy „Állj!” elsőbbségadás kötelező táblát lát, vagy ahol földútról szilárd útburkolatú útra hajt ki, köteles az áthaladási elsőbbséget biztosítani a keresztező járműveknek még akkor is, ha azok a kerékpáros bal keze felől érkeznek a kereszteződéshez.

Megállni csak az úttest menetirány szerinti jobb oldalán, az úttest szélén szabad. Szigorúan tilos az úttest közepén megállni és beszélgetni. Kötelező megállni, ha a rendőrök és a forgalomirányítási szervek erre szólítják fel, és akkor is, ha az úttesten zárt csoportok, gyermekek, vak személyek, vagy olyanok haladnak át, akik mozgásukban korlátozva vannak. A kerékpárt szürkülettől napkelteig, továbbá, amikor a látási viszonyok megkívánják, ki kell világítani; elől fehér

vagy sárga fényű, hátul pedig vörös fényű lámpával.

Olvasónkkal szemben a gépjárművezetőknek volt igazuk, mert több forgalmi sávval rendelkező úttesten kerékpárral mindig csak a külső forgalmi sávban szabad közlekedni. A KRESZ szabályai szerint belső forgalmi sávot kerékpáros nem vehet igénybe, csak irányváltózatáskor, amikor balra kanyarodik el.

Dr. V. M.

NAPI KISLEXIKON

az albérleti irodáról

Mint minden egyetemi városban, Szegeden is sok vidékről érkezett fiatal el. tanul. Kollégiumban korántsem tudnak mindenkit elhelyezni. Egyetlen lehetőség marad: az albérlet. A diákoknak csakúgy, mint a vidékről jött dolgozóknak, akik nem kapnak munkásszállást. A hallgatók lakásügyeinek intézésében sokat segít az albérleti iroda.

● Feladatai?

A három éve — 1968 eleje óta — az orvos-egetem KISZ-klubjában működő iroda fő feladata a címek közvetítése. A bejelentett címeket ellenőrzik is, hogy a körülmények valóban megfelelnek-e a tulajdonos által közölt adatoknak. Minden lakásról kartont vezetnek, melyre a cím és a főhely mellé fellejylik azt is, hogy különbájtú-e a szoba, van-e fűdöszoba, főzési lehetőség, fűtés. Adnak-e ágy-neműt és így tovább. A címeket már úgy adják az érdeklődő hallgatóknak, hogy a lakbért és a szoba jellemzőit is közlik velük.

● A forgalom?

Az irodát legtöbbször a tanév kezdetén keresik meg. Meglehetősen sokan, hiszen három intézmény hallgatóinak segít a lakáskeresésben. Az idei tanév elején mintegy 120–150 albérletet közvetítettek ki. Sajnos, kevés címet kapnak. Érdeklődő általában több akad, mint lehetőség.

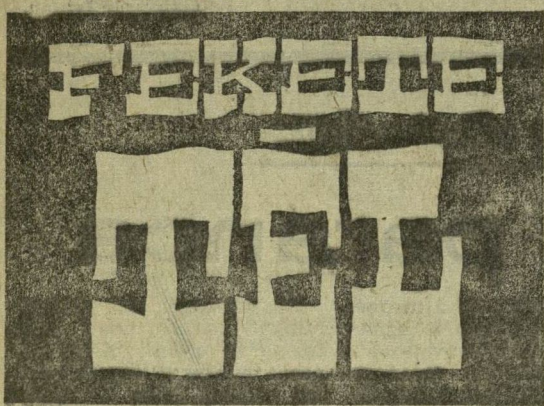
● Az árak?

Általában magasak. Néhány kirovó esetl eltekintve 200–700 forintot kérnek a lakástulajdonosok havonta. Attól függően, hogy hány személyes a szoba, és milyen körülményeket tudnak biztosítani. A kartotékokban a modern, új lakások váltakoznak a régiakkal, egy személyes helyek a három-négy személyes szobákkal.

● A tervek?

Az iroda tervei között szerepel az is, hogy munkalehetőséget biztosítson a fiatal oktatóknak és hallgatóknak. Egyelőre pótmunkaszolgálatot akarnak szervezni a fiatal egyetemi oktatók számára, hogy keresetüket kiegészíthessék. Később a hallgatók számára is szándékoznak teremteni hasonló lehetőségeket. Ehhez azonban egy olyan vállalat segítségére volna szükség, amely vállalná ennek a szolgáltatásnak a megszervezését.

Gerencsér Miklós

16.

Alig gyaníhatta a félszemű alkoholista helyettese komorságának igazi okát. — Gratulálók a sikerhez — mondta gépiesen Faragó, és kifejezéstelen tekintettel kísérté figyelemmel, hogyan kortyolja hangos nyellessel felettse a bort.

A szokásos vedeléstől egészen eltérő képet látott. Napok óta nem tudott szabadulni szörnyű vízióitól. Sívár, gyenge fény szóródott az előszobába a huszonötös villanykörteből. Urbantsok Tibor vagongyári főmérnök vállas, nehéz termete a fűrdőszoba ajtófélfájának dől és ő megbabonázva nézte, hogyan kezd cigarettát sodorni szemben a pisztolycsővel az a nyugodt ember.

Még a Gyepűszálláson is rölünk fognak beszélni — kóstolagta előre a siker ízét a cingár Weinhoffert. — Ha valamire, hát erre oda fog figyelni a nemzetvezető. Nem lesz többé kedvük szervezkedni a kommunisztáknak.

— Csak gratulálni tudok — ismételte monoton hangon Faragó.

Formásra mintázott arca a dülttség nyomait viselte. Akkor, enyhé részegségében és halálfelelmében őrlött, hogy más életével válthatja meg

a maga bőrét. Most kínoztta a kellemetlen felismerés, hogy elszokott a gyilkolástól. Odalent a Balkánon nem jelentett gondot az ilyesmi. De az régen volt. Azt hitte, örökre vége. Közel két éve senkire nem fogott fegyvert. Nem is akart. Gondolta, elmanőverez valahogy a háború végéig, aztán fátyol borul az egészre, mint a többi katonánál. Az az ember milyen nyugodtan sodorta a cigarettát...

— Nem kell mindjárt hinni ennek a gyáva szemétnék — intett a fejével Weinhoffert az ajtó felé, mintha csak most távozott volna a bésűgője. — Most mi következünk. Szakmai alapszággal. Ráállítjuk az embereinket a megnevezett egyénekre. Aztán ha minden oldalról klappolnak az adatok, rájuk borítjuk a hálót. Számítok a szakértelmedre.

— Némi élénktség látszott mozdulni Faragó farkó arcán.

— Számíthatasz is. Ez az ügy minden fáradságot megér.

Szabadulni akart nyomasztó érzéseitől. Kínálódásba kergették az önkéntelen víziók, s minél jobban igyekezett kitépni magát tette hatásából, annál haizoltabbá fűrésztotta az emlékezés. Irigylte régi önmagát, aki naiv kegyetlenséggel teljesített minden parancsot, és soha nem érzett felelősséget a gyilkosságokért, irigylte azt az embert, aki három nappal ezelőtt az ő lövésétől rogyott a halálba. Ezerszer és ezerszer átvillant azóta riadozó képzeletén az az örült dráma: Urbantsok főmérnök ott áll drapp házikabátjában a fűrdőszoba aitaia előtt, s azt kérdezte, mit akarnak tőle. Halkan beszélt, nehogy felébreszjen a kisfia. Semmi igazalom nem látszott a főmérnökön amikor ráfojtta a pisztolyt. Mintha nem is hallotta volna, amikor felszólította hoeg kövesse. Tiltakozás, könyörgés, vagy fenyvetozés — egyszóval a kétségbeesés helyett türelmesen gondolkodni kezdett, a fűrdőszoba ajtófélfájának dől, elővette dőzniját és cigarettát kezdett sodorni. O. Faragó Béla a hétszer sebesült, székelt SS-katonára, ezer halál szemtanúja megdermedt ekkora nyugalmától nem volt képes elhinni, hogy meg kell ölnie ezt az idillikusan

jámor embert. Mint a gyáva, saját szándékától megrémült kamasz, szinte lopva sűttötte el pisztolyát, utána paníkba esve menekült tette színhe-lyéről, szólni sem tudott, amikor felkapaszkodott az induló kocsi. Schultz őrmester többször kérdezte: meghalt? Meghalt? Alig tudta kinyögni: nem biztos. Erre Schultz őrmester lehordta mindenféle állatnak, hülyének. Reggel aztán kiderült, hogy Urbantsok főmérnök meghalt. Azóta üldözik a vissza-visszatérő képek, se aludni, se ébren maradni nem tud, undorodik már magától a gyengesége miatt.

Kezdett örülni, hogy kommuniszták letartóztatása van a láthatáron. Szeretett volna igazán áhítózni az alkohol után is. Ivott, ha úgy hozta az alkalom, de csak hencserekből. Valójában kö-zömbös volt a szesz iránt. Ki akarta próbálni, milyen érzés belemerülni Weinhoffert szenvedélyébe, milyen gyönyöröket él át szakadatlan részegségében ez a szörnyeteg, akinek se nő, se barát, se család nem kell, csak a legocsmányabb savanyú borok, meg az a fétlucat gumbot, amelyek sorban ott lógnak a fogason, hogy magukkal az áldozatukkal választassa ki, melyikkel verje őket eszméletlenre.

— Szomszéd, uwe Wolf a kutvád neve? — kérdezte Weinhoffert, s az hogy társát is „szomszéd”-nak szólította, miként a foglvokat és más megvetett emberi lényeket szokta, kezdődő részegsége vallott.

— Igen — felelte Faragó.

— Ügyes dög. Jól használt vesszűk majd a nyomozásnál. Vagy nem ezért kaptad Volkhardt-tól?

— De ezért — hangoz rá Faragó. Nem akarta megránsítani évanúsiában Weinhoffert. Hadd higye csak hogy Urbantsok Tibort is a gyilkos és rettentett Gestapo-összekötő. Szénási József gyilkolta meg.

Konstatáltak. A ritka és nem túl erős konna-nakelát valami jelentéktelen ügyfélre következtettek.

— Puff! bel — eresztette neki rekedt hangját Weinhoffert.

(Folytatjuk.)